

Κείμενο 1

Μοναξιά: η πληγή του 21ου αιώνα

Διασκευή άρθρου της ψυχολόγου Ηλέκτρας Χατζηδημητρίου που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο www.inzone.gr στις 4 Δεκεμβρίου 2016.

Μοναξιά... Μια λέξη που με το πρώτο άκουσμά της φέρνει στο μυαλό συναισθήματα δυσάρεστα και σκέψεις θλίψης και μελαγχολίας. Ανά τους αιώνες, δεν ήταν λίγοι οι καλλιτέχνες και οι φιλόσοφοι που ασχολήθηκαν με αυτήν, ξεκινώντας από τον Αριστοτέλη ο οποίος πολλούς αιώνες πριν είχε διαπιστώσει πως: «Ο άνθρωπος είναι ον φύσει κοινωνικό και πολιτικό. Αυτός που μπορεί να ζήσει μακριά απ' τις ανθρώπινες κοινωνίες είναι είτε θηρίο είτε θεός». Μολονότι, λοιπόν, η μοναξιά αποτελεί ένα διαχρονικό ζήτημα ανά τους αιώνες, στις μέρες μας τείνει σταδιακά να καταλαμβάνει διαστάσεις επιδημίας. Εξωτερικά πολλοί άνθρωποι μπορεί να φαίνονται κοινωνικοί και ευτυχισμένοι, αλλά μέσα τους νιώθουν κενοί. Ζούμε σε μια εποχή που η έμφαση δε δίνεται πλέον στην ποιότητα των σχέσεων και στην αληθινή επαφή και επικοινωνία, αλλά στην επίδειξη της ποσότητας και του εύρους του κοινωνικού δικτύου. Φυσικά, στο γεγονός αυτό έχει συντελέσει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο η τεχνολογία, η οποία, ενώ αρχικά στόχευε στο να φέρει τους ανθρώπους πιο κοντά με κάθε δυνατό τρόπο, στην πορεία έχασε το δρόμο της και πέτυχε ακριβώς το αντίθετο.

Στη σημερινή εποχή τα ποσοστά των ανθρώπων που υποφέρουν από μοναξιά έχουν ξεπεράσει κάθε προηγούμενο. Οι άνθρωποι συχνά αναρωτιούνται: «Τι κάνω λάθος στις σχέσεις μου με τους άλλους;», «Γιατί δεν μπορώ να αντλήσω γνήσια ικανοποίηση μέσα από τις κοινωνικές μου επαφές;». Τι πραγματικά έχει οδηγήσει, όμως, σ' αυτή την κατάσταση; Γιατί ενώ γνωρίζουμε ότι η ουσιαστική κοινωνική επαφή και το «ανήκειν», αποτελούν πρωταρχική ανάγκη του ανθρώπινου είδους, αποτυγχάνουμε και στερούμαστε αυτή την πολύτιμη πηγή ικανοποίησης και ευτυχίας;

Ζούμε σε μία εποχή που έχουμε τη δυνατότητα να βιώνουμε όλες τις υλικές ανέσεις, αλλά και τα σπουδαία επιτεύγματα της ιατρικής και της τεχνολογίας. Αδιαμφισβήτητα, το βιοτικό μας επίπεδο κατέγραψε στην πάροδο των χρόνων μια ανοδική πορεία. Δε συνέβη, όμως, το ίδιο και με την ψυχική και συναισθηματική μας ευημερία. Οι λιγγιδείς ρυθμοί ζωής του σήμερα μας «φορτώνουν» συνεχώς με νέους ρόλους, νέες υποχρεώσεις, περιορισμούς και ευθύνες. Μέσα σ' αυτή την πάλη της καθημερινότητας ο ποιοτικός χρόνος που μπορούμε να αφιερώσουμε στον εαυτό μας είναι ελάχιστος. Ελάχιστος, όμως, είναι και ο χρόνος και τα αποθέματα που έχουμε στη

διάθεση μας, για να χτίσουμε ουσιαστικές σχέσεις με τους γύρω μας, σχέσεις που να βασίζονται στην αυθεντική και ειλικρινή έκφραση.

Στις μέρες μας, διψάμε για αληθινή επαφή με τους άλλους, καθώς τις περισσότερες φορές δειλιάζουμε να ανοιχτούμε και να βγάλουμε στην επιφάνεια βαθύτερα κομμάτια του εαυτού μας. Μας λείπουν οι ανθρώπινες σχέσεις μέσα στις οποίες θα νιώθουμε πραγματικά ο εαυτός μας, χωρίς καμία προσποίηση ή ίχνος υποκρισίας. Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει εγκλωβιστεί στην εικόνα του και περικλείεται από αναρίθμητα «πρέπει», «πρέπει» που μπορεί μεν στα μάτια των άλλων να τον κάνουν να φαίνεται σωστός, ωστόσο του κοστίζουν πολλά περισσότερα. Του στερούν τον πραγματικό του εαυτό, το “είναι” του. Μέσα σε σχέσεις συμβατικές ο σύγχρονος άνθρωπος χάνει την ελευθερία του και αναγκάζεται να «φυλακίσει» μέσα του αυτά που πραγματικά σκέφτεται και αισθάνεται. Μέσα σε τέτοιες σχέσεις, λοιπόν, πώς να μη νιώθει μόνος και κενός; Όσο λιγότερα κομμάτια του αληθινού του εαυτού μοιράζεται κανείς με τους άλλους, τόσο μεγαλύτερη μοναξιά νιώθει.

Κείμενο 2

Οι μοναχικοί άνθρωποι έχουν βλέμμα βαθύ

Απόσπασμα από το βιβλίο της Μάρως Βαμβουνάκη «Ο παλιάτσος και η Άνιμα», Εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα: 2006.

Στους καιρούς μας, η μοναξιά θεωρείται απειλή, ήττα. Στο όνομα τούτου του τρόμου, αποφασίζονται και οι βαρύτεροι συμβιβασμοί. Συμβιβασμοί στη συντροφιά, στη δουλειά, στους φίλους, στις ιδεολογίες, στο γάμο. Υπάρχουν άνθρωποι που προτιμούν να κοιμούνται με τον εχθρό τους, να μοιράζονται την κάθε μέρα τους με κάποιον που περιφρονούν, που τους μειώνει, τους αποδιοργανώνει το χαρακτήρα, παρά να ζήσουν, έστω και για ένα διάστημα, μόνοι. Λέγεται ότι «φόβος μοναξιάς είναι φόβος εαυτού» ίσως και γι’ αυτό είναι τόσο ισχυρός, ολοκληρωτικός φόβος. Όταν ο ίδιος ο εαυτός μας, μας είναι άγνωστος, απωθημένος, παραποιημένος και ξένος, τον αποφεύγουμε.

Υπάρχουν άνθρωποι που μπορείς να ζεις μέσα τους χωρίς να ζεις μαζί τους. Όπως και άνθρωποι που ενώ ζεις μαζί τους είναι αδύνατον να ζεις μέσα τους, έγραφε ο Γκαίτε. Με άλλα λόγια, μέσα σε πολυμελή οικογένεια, μέσα σε φασαριόζικη παρέα που γλεντοκοπά, μέσα σε μια ομάδα που εκδράμει, η εσωτερική μοναξιά, η αληθινή γνήσια μοναξιά ενός μέλους μπορεί να φτάνει στην απελπισία. Δεν είναι όλοι γεννημένοι για να παντρευτούν, δεν είναι όλοι γεννημένοι για να γεννούν παιδιά.

Κοινωνικός δεν είναι ο κοσμικός. Κοινωνικός είναι ο άνθρωπος που μπορεί να συμπαθήσει τον άλλο. Να τον ακούσει με βαθιά προσοχή, να του ανοίξει την καρδιά του. Την κοινωνικότητα την

ορίζει η ικανότητα της συμπάθειας και της αλληλοκατανόησης, ενώ την κοσμικότητα η σωματική συνύπαρξη για κάποιου είδους υλική συνεργασία: για να φωτογραφηθούμε, για παράδειγμα, σε κάποιο κοσμικό περιοδικό ή για να ανταλλάσσουμε επισκέψεις με σκοπό να παραμείνουμε σε ένα επίπεδο μελών καλής οικονομικής τάξεως κ.λπ.

Αυτές όμως είναι εμπειρίες που μόνο οι θαρραλέοι της μοναξιάς μπορούν να χαρούν. Γιατί η μοναξιά σου ασκεί το κουράγιο, σου εκλεπτύνει τη διαίσθηση, σου στερεώνει την αυτάρκεια και τη σεμνότητα που καταλήγει να επιλέγει κάθε σοβαρός άνθρωπος. Γιατί η μοναξιά είναι το σχολείο της αυτογνωσίας. Και όπως λέει ο Λάο-Τσε: «Αν όλο τον κόσμο γνωρίσεις, γνώρισες πολλά. Αν γνωρίσεις τον εαυτό σου, τα έμαθες όλα».

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Οι πολυάνθρωπες οι πολιτείες

Το ποίημα που ακολουθεί είναι του Γιώργου Γεραλή (1917-1996) από το βιβλίο Η Ελληνική Ποίηση, Ανθολογία και Γραμματολογία, τόμος Ε΄, εκδ. Σοκόλη, Αθήνα.

Οι πολυάνθρωπες οι πολιτείες
ωραίες το βράδυ,
μέσα σε λάμπεις πολύχρωμες
κανένα φως,
στο βουητό το αδιάκοπο
ήχος κανένας,
σε αναρίθμητα πρόσωπα
μορφή καμιά.
Ωραίες το βράδυ,
με την απέραντη μοναξιά
στο κινούμενο πλήθος,
πόση ξεκούραση,
μιλάς δε σ' ακούνε,
γένεφεις κι εκείνοι ονειρεύονται,
το ποτάμι κυλά
καθρεφτίζοντας άστρα διαλυμένα,
προσωπεία από τη μια
κι από την άλλη όχθη.
Ωραίο μέσα στην πολυάνθρωπη
ερημιά να ξεχνιέσαι,

να μη θυμάσαι αν άκουσες «πνίγομαι»
ή «αγάπη μου, ήρθες αργά»,
ή κάτι ακόμα πιο αδιάφορο:
«να βρεθούμε μια μέρα».
Χέρια που δέρνονται μεθυσμένα,
μάτια ανεξερεύνητα, δεν τα προφταίνεις
και οι συναντήσεις συμπτωματικές και δίχως
μιαν οποιαδήποτε συνέχεια, όπως
οι γνωριμίες στις κλινικές.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1° (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 η συγγραφέας παραθέτει μια φαινομενική και μια ουσιαστική διάσταση της έννοιας της κοινωνικότητας. Να την εξηγήσεις σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 15

Ερώτημα 2° (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δύο τρόπους με τους οποίους οργανώνεται ο λόγος στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 2 (μονάδες 4). Να δικαιολογήσεις τις επιλογές της κειμενογράφου με βάση την πρόθεσή της σε κάθε περίπτωση. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Ερώτημα 3° (μονάδες 10)

α) Να ξαναγράψεις το απόσπασμα του Κειμένου 1 (στη 2η παράγραφο): ***Οι άνθρωποι συχνά αναρωτιούνται: «Τι κάνω λάθος στις σχέσεις μου με τους άλλους;», «Γιατί δεν μπορώ να αντλήσω γνήσια ικανοποίηση μέσα από τις κοινωνικές μου επαφές;»***

μεταφέροντας σε πλάγιο λόγο τα λόγια των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευθύ λόγο. (μονάδες 2)

Τι αλλάζει ως προς το ύφος λόγου; (μονάδες 2)

β) Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 2 η συγγραφέας χρησιμοποιεί ασύνδετο σχήμα λόγου. Να το εντοπίσεις (μονάδες 2) και να εξηγήσεις τους λόγους, για τους οποίους επιλέγει αυτό τον τρόπο σύνδεσης των νοημάτων (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ποια χαρακτηριστικά των πολυάνθρωπων πολιτειών παρουσιάζονται στο Κείμενο 3 και πώς αποτυπώνονται εκφραστικά; (τρεις αναφορές σε σχετικούς κειμενικούς δείκτες κρίνονται επαρκείς). Παράλληλα, να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου. Η έκταση του ερμηνευτικού σχολίου σου να είναι 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15